

Ewa Sowa-Behtane

Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Pedagogiczny, Instytut Nauk o Wychowaniu

Pierwsza encyklopedia o dziecku i dzieciństwie

The First Encyclopedia on Child
and Childhood

RECENZJA ENCYKLOPEDII

Encyklopedia dzieciństwa

Redaktor naukowa opracowania

prof. dr hab. Danuta Waloszek

Wydanie elektroniczne:

www.encyklopediadziecinstwa.pl

Na początku stycznia 2016 roku ukazało się dzieło, które zasługuje na uwagę pedagogów, socjologów, psychologów oraz wszystkich, których interesują zagadnienia dotyczące dzieci oraz okresu dzieciństwa, w tym przede wszystkim rodziców. Dzieło, o którym mowa, to „Encyklopedia dzieciństwa” opublikowana pod naukową redakcją prof. dr hab. D. Waloszek. „Encyklopedia” jest przygotowana na miarę każdego odbiorcy, także dzieci. Z poczynionych orientacji wynika, iż podobnego opracowania nie było do tej pory ani w Polsce, ani w Europie.

We wprowadzeniu do „Encyklopedii”, przygotowanym przez D. Waloszek, czytamy, iż jest to: „dzieło swoiste, niepowtarzalne, ale też i efemeryczne z powodu dość szybkiego procesu dezaktualizacji wiedzy o dziecku, o warunkach życia i rozwoju, zmiany poglądów na wartość dzieciństwa dla całości biografii każdego człowieka. (...) «Encyklopedia dzieciństwa» to dzieło szczególne. Szczegółność ta polega na zatrzyma-

niu w czasie momentów rozwoju człowieka i przedstawienia go innym. (...) Te zatrzymane momenty pokazują niezwykłość czasu dzieciństwa w życiu każdego człowieka. Z tego też powodu «Encyklopedia» jest dziełem otwartym, poniekąd niedokończonym i takiej też *otwartości* i *niedokończoności* wymaga od czytelnika¹.

Wiele jest kwestii związanych z dzieciństwem. Niektóre z nich zostały poruszone w „Encyklopedii”, a wiele z nich zostało pominiętych. „Encyklopedia dzieciństwa” odkrywa przed czytelnikiem pewne elementy i fragmenty mikroświata dziecka, w wybranych, niektórych jego aspektach. Stan ten nie jest negatywną stroną opracowania, ale jego zaletą, podpowiada bowiem dalsze działanie, pobudza do dalszych poszukiwań. „Encyklopedia dzieciństwa” jest projektem otwartym, co oznacza, że będzie systematycznie rozbudowywana i uzupełniana o nowe hasła.

Encyklopedia może pełnić funkcję diagnostyczną związaną ze sprawami dzieci i dzieciństwa oraz funkcję wyjaśniająco-poszerzającą zagadnienia, postawy, przekonania. Jej główne cele to: próba pokazania wartości dzieciństwa w różnych wymiarach i aspektach, powolna zmiana stosunku do dziecka w przestrzeni społecznej, publicznej i prywatnej w rodzinie oraz uwrażliwienie na obecność dziecka obok nas.

Opisywana „Encyklopedia” ukazała się w wersji elektronicznej (www.encyklopediadziecinstwa.pl), co powoduje, że będzie ona dostępna dla szerszego grona odbiorców. W dobie Internetu korzystanie z książek elektronicznych stało się bardziej popularne niż korzystanie z ich wersji papierowych. Podążając za wymogami społeczeństwa informatycznego, powinniśmy publikować dzieła właśnie w wersjach elektronicznych.

Wiedza o dziecku jest wiedzą naukową, społeczną, potoczną, a także symboliczno-mistyczną. W „Encyklopedii” za kryterium uporządkowania wiedzy przyjęto obecny w nauce podział na dziedziny takie jak: antropologia, przede wszystkim kultury, biologia, historia, pedagogika, psychologia, socjologia, prawo, polityka. Hasła w „Encyklopedii dzieciństwa” zostały sklasyfikowane wedle siedmiu konstruktów dzieciństwa: pedagogicznego, psychologicznego, biologicznego, socjologicznego, historycznego, antropologiczno-kulturowego i politycznego.

Pedagogiczny konstrukt dzieciństwa zawiera między innymi takie hasła jak: „Doterapia dziecka chorego”, „Elementarz”, „Fonoholizm dziecięcy”, „Kulturowy kontekst zabawy”, „Niania”, „Obserwacja zachowań dzieci”, „Przyroda w otoczeniu dziecka”, „Wartości w wychowaniu”, „Żłobek”. Autorami haseł są między innymi: prof. dr hab. D. Waloszek (Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej), dr hab. L. Telka, prof. Uniwersytetu Łódzkiego, czy dr K. Zdanowicz-Kucharczyk z Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej.

¹ D. Waloszek, *Wprowadzenie do encyklopedii*, http://encyklopediadziecinstwa.pl/index.php?title=Wprowadzenie_do_encyklopedii (dostęp: 7.01.2016).

Psychologiczny konstrukt dzieciństwa zawiera między innymi następujące hasła: „Bezradność”, „Depresje dziecięce”, „Dyslalia”, „Dziecko trudne”, „Gestykulacja dziecięca”, „Modyfikatory rozwoju”, „Rysunek małego dziecka/bazgrota”, „Towarzyszenie w rozwoju”, „Żałoba/śmierć przeżywana przez dziecko”. Autorzy haseł to między innymi: prof. dr hab. S. Gołąb (Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie), doc. dr P. Kowolik (Górnośląska WSP im. Kardynała Augusta Hłonda w Mysłowicach) czy dr A. Lasota (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie).

Hasła zaklasyfikowane do biologicznego konstrukt dzieciństwa to przykładowo: „Artrógrypoza”, „Bieg dzieci jako rodzaj ruchu”, „Gibkość jako cecha fizyczna dzieci”, „Krzyk”, „Niedowaga”, „Otyłość”, „Sprawność fizyczna dziecka”, „Ścieżka zdrowia”, „Trend sekularny”. Autorami haseł tego konstrukt są między innymi: prof. dr hab. D. Umiastowska (Uniwersytet Szczeciński), prof. dr hab. M. Chrzanowska (Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie) czy dr M. Farnicka (Uniwersytet Zielonogórski).

Socjologiczny konstrukt dzieciństwa prezentuje takie hasła jak na przykład: „Blokowisko jako środowisko życia dziecka”, „Dzieci żołnierze”, „Dziecko (dzieciństwo) w rodzinie zastępczej”, „Niedyrektywność”, „Nowy paradygmat w socjologii dzieciństwa według A. James i A. Prout”, „Obowiązujący wzór i model funkcjonowania rodziny”, „Policyjna izba dziecka”, „Porządek w otoczeniu dziecka”, „Sieroctwo”. Autorami haseł są między innymi: dr E. Januszevska (APS Warszawa), dr M. Ruszkowska (PSW Biała Podlaska) czy dr E. Sowa-Behtane (Akademia Ignatianum w Krakowie).

Historyczny konstrukt dzieciństwa zawiera następujące hasła: „Archeologia dzieciństwa”, „Arystokratyczne formy opieki nad dzieckiem”, „Dziecko w średniowieczu lub/i dziecko w Polsce średniowiecznej”, „Ewolucja poglądów na dziecko i okres dzieciństwa”, „Organizacja pionierska, pionierzy”, „Prawosławie wobec dziecka”, „Rosyjska literatura radziecka dla dzieci”. Autorami haseł należących do tego konstrukt są między innymi: dr hab. D. Kulczycka, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego, dr M. Paleta z Uniwersytetu Adama Mickiewicza czy dr K. Wałęcka-Matyja z Uniwersytetu Łódzkiego.

Hasła, które zawiera antropologiczno-kulturowy konstrukt dzieciństwa, to przykładowo: „Bajkoterapia”, „Bocian w kulturze dziecka”, „Enkulturowanie”, „Infantia”, „Jedynak”, „Niebo w opowieściach (dla) dzieci i o dzieciach”, „Rysunek dziecka”, „Śmierć w życiu dziecka”, „Urodziny”. Autorzy haseł to między innymi: dr hab. R. M. Jabłoński, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego, dr A. Józefowicz z Uniwersytetu w Białymstoku czy dr A. M. Jeznach z Collegium Mazovia Innowacyjnej Szkoły Wyższej w Siedlcach.

Ostatni, polityczny konstrukt dzieciństwa zawiera następujące hasła: „Bękart”, „Dziecko w prawie cywilnym”, „Dziecko w procesie cywilnym”, „Dzień dziecka”, „Małoletniość”, „Ograniczenie władzy rodzicielskiej”, „Rzecznik Praw Dziecka jako instytucja ochrony praw dziecka”, „Władza rodzicielska”, „Zakaz stosowania kar cielesnych wobec małoletnich”. Autorami haseł tego konstrukt są na przykład:

dr M. Dziewanowska (Uniwersytet Warszawski), dr A. Wilk (Uniwersytet Opolski) czy dr M. Delimata-Proch (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza).

Każde z haseł opracowane jest wedle trzech podstawowych zakresów: co wiemy na podjęty temat, co możemy z tą wiedzą zrobić (jak wiedza ta może się przełożyć na poprawę usytuowania dziecka) i czego możemy się spodziewać, oczekiwać po zaproponowanej zmianie. Na zakończenie każdego tekstu, oprócz bibliografii, pojawia się tzw. kieszonka, w której wskazane są sugestie dla czytelnika co do dalszych eksploracji oraz propozycja zagadnień pokrewnych, uzupełniających wraz z podaniem kilku ciekawych dodatkowych (także spoza obszaru dyscypliny, dziedziny) pozycji do zgłębienia zagadnienia.

Jako jedna z autorek haseł wyrażam głęboką satysfakcję z włączenia się w dyskurs wartości dzieciństwa dla przebiegu życia w tak ważnym dziele, jakim jest „Encyklopedia dzieciństwa”. Polecam wszystkim korzystanie z jej zasobów.

Bibliografia

Waloszek D., *Wprowadzenie do encyklopedii*, http://encyklopediadzieinstwa.pl/index.php?title=Wprowadzenie_do_encyklopedii (dostęp: 7.01.2016).

ADRES DO KORESPONDENCJI

ADDRESS FOR CORRESPONDENCE

dr Ewa Sowa-Behtane

Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydział Pedagogiczny, Instytut Nauk o Wychowaniu
e-mail: ewa.sowa@ignatianum.edu.pl

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI
•

CONFERENCE REPORTS